

SỰ CẦN THIẾT HỢP TÁC GIỮA NHÀ TRƯỜNG VÀ DOANH NGHIỆP

● HỒ ĐÌNH VIỆT

TÓM TẮT:

Bài viết đề cập đến tầm quan trọng, sự cần thiết hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp, một số yếu tố cơ bản trong hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp, đồng thời đề xuất trách nhiệm của mỗi bên trong bối cảnh mới hiện nay.

Từ khóa: hợp tác, nhà trường, doanh nghiệp, nguồn nhân lực chất lượng cao.

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết Trung ương Đảng lần thứ 6 khóa XI nêu rõ: “Tăng cường liên kết giữa tổ chức khoa học và công nghệ với doanh nghiệp trong việc thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu ứng dụng, đổi mới công nghệ, đào tạo nhân lực”.

Nghị quyết được Đại hội XIII thông qua tại phiên bế mạc đặt ra mục tiêu cụ thể: Đến năm 2025, kỷ niệm 50 năm giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước, Việt Nam là nước đang phát triển, có công nghiệp theo hướng hiện đại, vượt qua mức thu nhập trung bình thấp. Đến năm 2030, kỷ niệm 100 năm thành lập Đảng, là nước đang phát triển, có công nghiệp hiện đại, thu nhập trung bình cao. Đến năm 2045, kỷ niệm 100 năm thành lập nước, trở thành nước phát triển, thu nhập cao.

Để thực hiện các mục trên, Nghị quyết đưa ra 3 đột phá chiến lược, gồm hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển, trước hết là thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, cạnh tranh hiệu quả; tạo lập môi trường đầu tư kinh doanh thuận lợi, lành mạnh, công bằng cho mọi thành phần kinh tế, thúc đẩy đổi mới sáng tạo,... Nghị quyết cũng nêu rõ việc phát triển nguồn nhân lực, đặc biệt tập trung nguồn

nhân lực chất lượng cao; ưu tiên phát triển nguồn nhân lực cho công tác lãnh đạo, quản lý và các lĩnh vực then chốt trên cơ sở nâng cao, tạo bước chuyển biến mạnh mẽ, toàn diện,...

Đây là một chủ trương đúng đắn và nhất quán của Đảng ta trong quá trình đổi mới về đào tạo và cung ứng nhân lực chất lượng cao, cũng như sự cần thiết hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp.

Mô hình hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp là một mô hình hợp tác phổ biến trên thế giới. Sự hợp tác này tác động rất tích cực tới hoạt động giảng dạy và nghiên cứu khoa học và đã không ngừng nâng cao chất lượng cho người học. Tại Việt Nam, trong những năm qua, mô hình hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp để tạo nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng nhu cầu sử dụng của thị trường là một nhiệm vụ quan trọng đối với các cơ sở đào tạo nói chung, các trường đại học nói riêng. Tuy nhiên, mối quan hệ này chưa thực sự phát huy cao nhất hiệu quả của nó. Chính vì vậy, nghiên cứu sự hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp là một động lực thúc đẩy và tham mưu một số chính sách, thay đổi tư duy truyền thống sang tư duy mở ở một số cơ sở đào tạo giáo dục hiện nay là một yêu cầu tất yếu.

2. Tầm quan trọng giữa hợp tác doanh nghiệp và nhà trường

Doanh nghiệp có vai trò quyết định trong tạo lập các liên kết và đưa các hoạt động hợp tác cụ thể đó vào thực tiễn. Doanh nghiệp là nơi sử dụng nhân lực và nơi tạo điều kiện cho người học có thể thực hiện “học đi đôi với hành”. Đó là môi trường lý tưởng để sinh viên, người học làm quen với công việc và ứng dụng các kiến thức đã học khi còn đang ngồi trên ghế nhà trường. Do đó, doanh nghiệp có vai trò rất lớn trong xây dựng chính sách, tiến hành các biện pháp thích hợp để triển khai mục tiêu hợp tác.

Nhà trường hiện nay cần đổi mới, sáng tạo, tự chủ từ nội dung, phương pháp, hình thức đào tạo đến các phương pháp quản trị, lắng nghe chia sẻ của doanh nghiệp, đào tạo phải đặt ra mục tiêu là cung cấp sản phẩm tinh, tránh mục tiêu đào tạo cho xã hội. Thực trạng cho thấy, người nhận được kết quả sau đào tạo lại là doanh nghiệp nhiều hơn các cơ quan nhà nước. Doanh nghiệp khi làm giáo dục, số lượng học viên còn nhiều hơn rất nhiều lần so với một số trường đại học, cao đẳng về số lượng học viên theo học hằng năm.

Quan hệ giữa doanh nghiệp và nhà trường là sự tương tác có tính cá nhân và tổ chức, nhằm hỗ trợ lẫn nhau trên nguyên tắc đôi bên cùng có lợi. Doanh nghiệp là nơi kiểm nghiệm và đánh giá chất lượng đầu ra của nguồn nhân lực. Đây là loại hình hợp tác có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc nâng cao chất lượng đào tạo, giúp cho người học có thể thích ứng nhanh chóng với những đòi hỏi của thị trường. Doanh nghiệp phải gắn chặt với nhà trường trong thay đổi căn bản về cơ chế vận hành hệ thống.

3. Sự cần thiết hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp

Thứ nhất, doanh nghiệp là tế bào quan trọng của nền kinh tế. Sự lớn mạnh của doanh nghiệp quyết định sự tăng trưởng bền vững của nền kinh tế. Hoạt động của các doanh nghiệp đứng trước nhiều cơ hội và thách thức. Một trong những khó khăn mà doanh nghiệp gặp phải là thiếu đội ngũ có trình độ, có khả năng đáp ứng yêu cầu phát triển trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế và khu vực.

Xuất phát từ sự yếu kém, bất cập trong việc gắn kết giữa các cơ sở đào tạo và các doanh nghiệp là những nguyên nhân cơ bản dẫn đến chất lượng và hiệu quả đào tạo chưa cao, sản phẩm đào tạo ra yếu vì kiến thức, kỹ năng và thái độ không đáp ứng được yêu cầu của công việc. Việc các cơ sở sử dụng lao động phải bồi thường, đào tạo lại số nhân lực là phổ biến; các ngành đào tạo cũng như trình độ đào tạo cũng bất hợp lý, dẫn đến tình trạng ngành thì thừa, ngành thì thiếu, phân bổ không đồng bộ trong công tác quản lý xã hội, làm cho hoạt động đào tạo luôn bị động. Bên cạnh đó, phương thức và chính sách cũng chưa rõ ràng, chưa thực sự đạt được như một số mô hình đào tạo điển hình của Cộng hòa Liên Bang Đức, đó là dành 70% thời gian thực hành cho người học để người học thực sự tạo ra giá trị vật chất, cũng như giá trị của việc học đi đôi với hành.

Chưa có nhiều chính sách cho các doanh nghiệp sản xuất được hưởng cơ chế mở trường và chưa thực sự xác định định hướng tương đối nhà trường trong doanh nghiệp như ở một số nước phát triển khác.

Thứ hai, xuất phát từ đòi hỏi ngày càng cao về nguồn lực trong và ngoài nước đã qua đào tạo đối với sự nghiệp phát triển kinh tế, xã hội của đất nước trong điều kiện kinh tế thị trường, định hướng xã hội chủ nghĩa, của cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và sự hội nhập kinh tế quốc tế. Điều này thể hiện sự gia tăng phù hợp về số lượng, nâng cao chất lượng và đạt sự hợp lý về cơ cấu ngành nghề cũng như cơ cấu trình độ đào tạo của nguồn nhân lực đã qua đào tạo, đáp ứng được yêu cầu của thị trường lao động trong thời kỳ cách mạng công nghiệp lần thứ 4. Đây là một thách thức lớn đối với ngành Giáo dục và Đào tạo, cũng như các cơ sở đào tạo, một đòi hỏi cấp bách của thực tiễn đặt ra. Để thực hiện được việc này, các cơ quan quản lý đào tạo và cũng như các cơ sở đào tạo càng phải tăng cường hợp tác với các doanh nghiệp trong và ngoài nước.

Chính vì vậy, hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp là nhu cầu khách quan xuất phát từ lợi ích hai phía, mối liên kết, hợp tác này mang tính tất yếu, vừa mang tính khả thi cao trong việc đáp ứng nguồn nhân lực chất lượng cao cho doanh nghiệp với sự cạnh tranh của thị trường lao động. Bên cạnh

đó, sự hợp tác còn khắc phục tình trạng bất cập, lãng phí trong hoạt động trọng lĩnh vực đào tạo của nước ta hiện nay, đồng thời đó là cũng cách duy trì sự tồn tại và phát triển, tham mưu các chính sách trong công tác quản lý đào tạo cho các nhà quản lý giáo dục để hội nhập nền kinh tế thị trường, kinh tế tri thức và hội nhập sâu rộng trong cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Thông qua hợp tác này, nhà trường và doanh nghiệp đóng vai trò ngày càng quan trọng, thúc đẩy đổi mới, sáng tạo thông qua đổi mới, lan tỏa tri thức. Ý tưởng hợp tác, liên kết này được đề xướng từ một nhà triết học người Đức Wilhenlm Hunboldt, đó là chuyển trọng tâm việc sang nghiên cứu hỗ trợ hoạt động đào tạo đã thành công với một nước Đức phát triển các lĩnh vực công nghệ phục vụ cho mục đích dân sinh và mục đích quân sự, góp phần đưa nước Đức trở thành một trong những nền kinh tế hùng cường trên thế giới.

4. Một số yếu tố cơ bản trong hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp

Hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp được hiểu là tập hợp một hệ thống nhất và phù hợp nâng cao tính ứng dụng và nâng cao hàm lượng, chất lượng đào tạo, đáp ứng nhu cầu sử dụng nhân lực chất lượng cao cho doanh nghiệp trong và ngoài nước. Hợp tác này tạo ra mối quan hệ chặt chẽ, hài hòa nhằm trao đổi chuyên gia, cố vấn, trao đổi sinh viên, phối hợp các nhà doanh nghiệp đầu tư trang thiết bị, giáo trình, tài liệu và đào tạo theo đơn đặt hàng nhằm giải quyết đầu ra cho người học với thu nhập cao và ổn định. Việc phối hợp giữa nhà trường với doanh nghiệp, để doanh nghiệp, nhà khoa học cùng ngồi lại với nhau, xây dựng nội dung, chương trình, tiến độ đào tạo và doanh nghiệp tham gia vào quá trình đào tạo như đào tạo kỹ năng, đào tạo song song ngoại ngữ theo chương trình định hướng việc làm ngay từ đầu, làm giảm thiểu tối đa sự lựa chọn đúng khi người học được định hướng ngay từ đầu.

Việc đẩy mạnh hợp tác là lợi ích cho nhiều bên, việc tham gia vào quá trình đào tạo của doanh nghiệp là một mô hình phát triển sẽ giúp doanh nghiệp có thêm quyền và cơ hội lựa chọn sản phẩm có hàm lượng, có kỹ năng, có nghiệp vụ làm giảm

thiểu tối đa chi phí của người học. Việc hợp tác cũng xây dựng thương hiệu riêng cho từng đối tác cùng hợp tác. Đặc biệt, với các nhà khoa học, việc thiếu ngân sách nghiên cứu và nhu cầu, định hướng tự chủ hiện nay sẽ là cơ hội cho các nhà khoa học tham gia và tự chủ làm khoa học, tự khẳng định mình trong xu thế hội nhập và một thế giới phẳng hiện nay.

Thực trạng thiếu nguồn nhân lực trầm trọng, dân số già ở các nước sau đại dịch Covid-19 cũng làm cho các nước thuộc khối Liên minh châu Âu và sự tăng trưởng kinh tế của Việt Nam cần được tiếp cận tri thức, công nghệ và học hỏi các mô hình tiên tiến, nhằm tạo đà cho một nền kinh tế phát triển trong tương lai. Việc hợp tác giữa doanh nghiệp với nhà trường hiện nay cần có một số yếu tố cụ thể như sau:

- Tuyển dụng kỹ sư, thực tập sinh, du học: Tuyển chọn và đào tạo kỹ sư, cử nhân tốt nghiệp tham gia chương trình kỹ sư, chương trình thực tập sinh, du học và làm việc tại nước ngoài.

- Tuyển chọn và đào tạo các sinh viên đi theo chương trình Internship trong và ngoài nước.

- Đào tạo dự bị kỹ sư, cử nhân làm việc tại Nhật Bản, Hàn Quốc, CHLB Đức...: Tuyển chọn sinh viên năm 1, năm 2, năm 3, năm 4 trường đại học tham gia chương trình đào tạo kỹ sư, thực tập sinh định hướng làm việc tại nước ngoài đối với sinh viên có nguyện vọng.

- Tham gia vào quá trình đào tạo, xây dựng chương trình, đánh giá chuẩn đầu ra, tổ chức chương trình trải nghiệm thực tế cho sinh viên các khối ngành khác nhau.

- Tư vấn, giới thiệu và hỗ trợ việc làm cho sinh viên tốt nghiệp tại các đơn vị, doanh nghiệp tuyển dụng trong nước.

- Triển khai các khóa huấn luyện tác phong, kỹ năng làm việc (Định hướng nghề nghiệp/Kỹ năng 5S/Kaizen/Horenso/Teamwork, kỹ năng xin việc,...) theo tiêu chuẩn quốc tế cho sinh viên của bên B.

- Tổ chức hội thảo định hướng nghề nghiệp, tác phong, hệ thống kỹ năng làm việc, tuyển dụng và việc làm trong môi trường quốc tế cho sinh viên.

- Tổ chức hoạt động 5S vì môi trường, văn hóa giữa sinh viên và doanh nghiệp.

- Tổ chức cung cấp dịch vụ tiện ích thiết yếu cho sinh viên, cán bộ giảng viên, khách tại trường và bên ngoài trường.

- Phối hợp trong công tác tuyển sinh đại học chính quy tại các trường THPT.

- Đồng hành tham gia các sự kiện do 2 bên tổ chức: khai giảng, bế giảng, ngày hội việc làm.

Tham gia vào quá trình đào tạo nghề và phối hợp, tổ chức thực hiện, đồng hành cùng nhà trường trong công tác chăm sóc sức khỏe, mô hình đào tạo khép kín để người học ra trường được nhà tuyển dụng trong và ngoài nước tiếp nhận, phảisử với mức thu nhập hàng ngàn USD.

5. Trách nhiệm của mỗi bên

5.1. Về phía nhà trường

- Thiết kế chương trình đào tạo dựa trên nhu cầu của doanh nghiệp;

- Thiết lập và xây dựng mạng lưới liên kết với doanh nghiệp;

- Xây dựng bộ phận phát triển nghề nghiệp thường xuyên;

- Thành lập Phòng hợp tác quốc tế và quan hệ doanh nghiệp trong nhà trường;

- Hợp tác liên doanh đào tạo, lập trung tâm mô phỏng và công nghệ AI;

- Liên kết hợp tác nghiên cứu khoa học, chính quyền địa phương, doanh nghiệp;

- Phân quyền quản lý trong trường học, cụ thể là giao cho Khoa, trung tâm tự chủ về quản lý, đào tạo người học theo các hợp tác MOU, MOA với đối tác;

- Tổ chức Hội thảo, khảo sát nhu cầu của người học để phân loại và định hướng nghề nghiệp cho người học;

- Chương trình huấn luyện nghiệp vụ cho cán bộ, giảng viên và mời doanh nghiệp, các tổ chức chuyên đào tạo để thay đổi tầm nhìn và định hướng cho cán bộ, giáo viên và giảng viên nhằm nâng cao kỹ năng tư vấn cũng như coi trọng đội ngũ này là trung tâm truyền tải và thay đổi về lượng sang chất;

- Tổ chức thường xuyên tinh thần khởi nghiệp, sáng tạo cho người học khi đang ngồi trên ghế nhà trường;

- Mời và kêu gọi doanh nghiệp tham gia vào quá trình đào tạo, tuyển chọn và đặt hàng ngay từ khi tổ chức và phân loại đầu vào theo định hướng mà doanh nghiệp đặt hàng.

5.2. Về phía doanh nghiệp

- Tăng cường nhận thức về xu thế cũng như lợi ích của mối liên kết giữa doanh nghiệp và nhà trường;

- Thành lập bộ phận chuyên trách về bồi dưỡng nhân sự cho các sở giáo dục;

- Tích cực chủ động tham gia, đóng góp ý kiến với các cơ sở đào tạo trong công tác xây dựng chương trình, tài liệu tham khảo, biên soạn giáo trình, phương pháp giảng dạy và thực hành thực tập, bảo vệ đồ án, luận văn tốt nghiệp;

- Tích cực tham gia lựa chọn, bồi dưỡng phát hiện các tài năng ở các cơ sở đào tạo bằng cách hỗ trợ kinh phí, học bổng, đầu tư hướng dẫn kỹ thuật;

- Tiếp nhận người học về thực hành, thực tập và huấn luyện đào tạo kỹ năng, đào tạo nghiệp vụ cho các ngành, nghề đặc thù;

- Tạo điều kiện và phối hợp tổ chức cho sinh viên tham quan, trải nghiệm;

- Tổ chức các hoạt động, sự kiện truyền thông định hướng phát triển nghề nghiệp;

- Phối hợp cùng nhà trường và tham gia vào quá trình đánh giá, kiểm tra chất lượng người học.

6. Kết luận

Hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp là bài học thành công của rất nhiều quốc gia phát triển và đang phát triển nhiều năm qua. Bài học thành công đó là sự hỗ trợ, hậu thuẫn từ các cơ sở đào tạo cho các doanh nghiệp trên cơ sở đồng lợi ích. Trong xu thế tất yếu, cần liên tục tích hợp và tối ưu hóa quá trình chuyển giao công nghệ trên mạng lưới của các trường kỹ thuật trong cả nước với các ngành công nghiệp. Nhà nước cần tiếp tục các chính sách chiến lược về quốc tế hóa, về chuyên giao và ươm tạo công nghệ (IP - IPO - RD). Cuối cùng, sự hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp chính là sự hỗ trợ nhau để hoàn thành nhiệm vụ, chức năng của mỗi bên, của nhà trường là giáo dục, sáng tạo ra tri thức và của doanh nghiệp là sử dụng tri thức ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ban Chấp hành Trưởng ương, (2013), *Nghị quyết số 29/NQ-TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*.
3. Bùi Ngọc Huyền Vinh, Hà Thị Hường, Nguyễn Duy Phú, (2022), *Liên kết trường đại học và doanh nghiệp, góc nhìn từ một trường đại học của doanh nghiệp*. Hội thảo khoa học quốc gia “Phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục đại học trong bối cảnh mới”, TP. Huế.
4. Đào Thu Trang, (2022), *Tăng cường hợp tác các cơ sở đào tạo với các doanh nghiệp*. Hội thảo khoa học quốc gia “Phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục đại học trong bối cảnh mới, TP. Huế.
5. Carayol, N. (2003). Objectives, Agreements and Matching in Science - Industry Collaborations, *Reassembling the Pieces Of the Puzzle. Research Policy*, Vol.32(6), pp.887-908.
6. Anh Vũ, Lê Hiệp, (2021), Năm 2045, Việt Nam là nước phát triển, thu nhập cao, Báo Thanh niên, truy cập tại <https://thanhnienvn.vn/nam-2045-viet-nam-la-nuoc-phat-trien-thu-nhap-cao-1851034466.htm>

Ngày nhận bài: 10/1/2023

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 10/2/2023

Ngày chấp nhận đăng bài: 18/2/2023

Thông tin tác giả:

HỒ ĐÌNH VIỆT

Viện trưởng Viện Nghiên cứu, đào tạo và cung ứng nhân lực chất lượng cao

**THE NECESSITY OF COOPERATION
BETWEEN SCHOOLS AND BUSINESSES**

● **HO DINH VIET**

Director, Institute for Research

Training and Supply of High-Quality Human Resources

ABSTRACT:

This paper highlights the importance and necessity of cooperation between schools and businesses, analyzes some factors affecting the cooperation between schools and businesses, and proposes the responsibilities of each party in this cooperation in the context of the new development period.

Keywords: cooperation, schools, businesses, high-quality human resources.